

På spaning efter de mynt som flytt:

En metastudie om lagars påverkan i skandinavisk arkeologi utifrån
metallsökning och karolingiska mynt

Kandidatuppsats i arkeologi

Stockholms universitet

Höstterminen 2024

Marie Börjesson

Handledare: Jens Christian Moesgaard

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Syfte	2
1.3 Frågeställningar.....	2
1.4 Material och metod	2
1.5 Avgränsning och etik	3
1.6 Teori.....	4
1.7 Begreppsförtydligande	5
2. Materialpresentation	6
3. Litteraturstudie.....	20
4. Diskussion.....	25
5. Slutsatser och sammanfattning	28
6. Referenser	29

Abstract

To understand how laws about archaeological methods and tools can affect archaeological research, this essay has looked at carolingian coin finds in Scandinavia and research on carolingian coins. Through material and literature reviews, discussed through the lenses of Rumsfeld's known knowns matrix and methodological nationalism, this essay has found that countries with more liberal laws for metal detecting have had more coin finds, especially over the last 15 years. This has meant that the research on these coins and the society that used them has been shaped by uneven data, leading to possibly false regional and national differences in our understanding of the past.

Omslagsbild: nutida konstnärlig tolkning av ett mynt med skandinaviskt motiv i karolingisk stil av Kat Bergström, 2024.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Sverige har, i jämförelse med övriga Skandinavien, en mer konservativ lagstiftning om metallsökning för privat bruk. Lagen i sin nuvarande form skrevs 2013 och kräver tillstånd för användning av metallsökare och förbjuder sökning efter fornfynd. undantag av tillståndskrav för metalldetektering ges till Riksantikvarieämbetet, som har medgivande av länsstyrelsen, militär verksamhet och övriga myndigheter att söka efter fornfynd (SFS 2013:548, 2 kap. § 18). Lagen gjorde det möjligt för privatpersoner att ansöka om tillstånd för metallsökning, någonting som inte tilläts i den tidigare lagstiftningen från 1988, då ett allmänt förbud rådde för användandet av metallsökare annat än för de ovannämnda undantagen. Som konsekvens har denna lagstiftning gjort att arkeologer i Sverige blivit skickligare med metallsökare än deras norska och danska motparter (Moesgaard 2022:100-101). I Danmark har användandet av metallsökare för privatpersoner varit lagligt sedan de första metallsökarna dök upp i Danmark på 1970-talet, med undantag för användning av metallsökare på skyddade fornlämningar. Sedan 1980-talet har Danska amatördetektorister och museer och arkeologer haft ett i stor del lyckat samarbete (Dobat 2016:1; Watt 1997:132; Moesgaard 2023:4; LBK 2006:1505, kap 8a. § 29f). I Norge har metallsökning för privatpersoner alltid varit lagligt, med samma undantag för skyddade fornlämningar som i likhet med Danmark. Hobbyn har sett ett ökat intresse de senaste åren och har tillfört en stor del källmaterial till den norska numismatiska forskningen (Riksantikvaren.no; Gullbekk et al. 2019:173–180; Gundersen et al. 2016:160–163). I Danmark finns även den digitala databasen (DIME) där metalldetektorister kan registrera fynd, vilket bidrar med att tillgängliggöra numismatisk data för allmänheten och forskare (Maric 2019:13).

År 2021 avslag kulturutskottet i Sveriges riksdag en motion om att “överväga att se över hur den danska modellen avseende metalldetektering kan tillämpas i Sverige” (Motion 2021/22:1329) och ett förslag om att lätta på restriktionerna för metallsökningslicens (Motion 2021/22:681), varav den senare än en gång lämnades in till kulturutskottet för betänkande 2024 (Motion 2024/25:84).

Numismatikern Jens Christian Moesgaard diskuterar i sin artikel; *What do “known knowns” teach us about “known unknowns” and “unknown unknowns”? Reflections on our knowledge of early medieval/viking age coinage and currency*, vilka slutsatser vi kan dra gällande tidig användning av mynt utifrån avsaknaden av fynd och hur vår uppfattning kan förändras när materialet granskas på nytt, med nya metoder eller nya fynd tillkommer i samband med utgrävningar (Moesgaard 2022:88). Moesgaards text visar hur metallsökaren öppnar upp för möjligheten att göra fynd som förändrar vår förståelse av användandet av mynt under vikingatiden. En djupare undersökning om vår förståelse av hur användandet av karolingiska mynt i vikingatida skandinavien har gått till, hur det skiljer sig mellan de olika skandinaviska länderna, hur de förändrats över tid/rum samt relationen mellan dessa förändringar och modern lagstiftning behövs.

1.2 Syfte

Syftet är att klargöra hur lagar om arkeologiska metoder och verktyg påverkar arkeologisk forskning i Skandinavien genom att jämföra fynd och forskning över tid mellan Sverige, Danmark och Norge med utgångspunkt i karolingiska mynt och lagar om metallsökning i respektive land.

1.3 Frågeställningar

Denna uppsats ämnar att besvara följande frågeställningar:

- Hur ser skillnaderna i antal fynd av karolingiska mynt ut mellan de skandinaviska länderna och hur har det utvecklats över tid?
- Vilken påverkan har metallsökning på dessa ovannämnda data?
- Hur har fynd från metallsökning förändrat numismatisk forskning i Sverige, Danmark och Norge?
- Vilken roll spelar lagstiftning om arkeologiska verktyg för arkeologisk forskning?

1.4 Material och metod

En genomgång av alla karolingiska myntfynd, dess lokaler och kontexter (om kända) i Sverige, Danmark och Norge kommer att genomföras utifrån tidigare kataloger, grävrappporter, museisamlingar och opublicerad data från Simon Coupland och Jens Christian Moesgaard. Genomgången utförs för att ge en överblick av de karolingiska mynt som hittats i Skandinavien, deras kontexter, lokaler och hur dessa har förändrats över tid allteftersom lagstiftning om metallsökning förändrats i de Skandinaviska länderna. Datan presenteras i en katalog och diagram som ämnar att visa utvecklingen av fynd årligen i Sverige, Danmark och Norge.

Mot bakgrund av katalogen genomförs en litteraturstudie baserat på det inom forskningen centrala spåret som diskuteras av Ildar Garipzanov i texten *Carolingian Coins in Early Viking Age Scandinavia (c.754-c.900): Chronological Distribution and Regional Patterns*. Detta spår är att det finns jämförelsevis få fynd av karolingiska mynt i Skandinavien jämfört med andra mynt (Garipzanov 2008:65–67). Analysen kommer att utföras för att förstå hur datan från mätningen har tolkats i respektive länder och hur dessa tolkningar har förändrats över tid allteftersom nytt material har tillkommit samt hur lagstiftning och möjligheterna för upptäckten av karolingiska mynt förändrats. Resultatet av denna analys kommer att tolkas med hjälp av Rumsfelds kunskapsmodell, små paradigmskiften och diskuteras inom ramen av metodologisk nationalism.

1.5 Avgränsning och etik

Denna uppsats kommer endast att behandla material från nuvarande Skandinavien. Detta eftersom de skandinaviska länderna uppvisar liknande materiell kultur och liknande monetära system under vikingatiden. Fynd från andra delar av Europa kommer inte att ingå på grund av tids- plats- och språkbegränsningar. Därmed kommer inte fynd från Hedeby i nutida Schleswig-Holstein i Tyskland att inkluderas. Vidare är uppsatsens primära fokus att diskutera hur lagar påverkar forskning, för vilket tre länder med liknande materiella kulturer under den valda perioden men olika nutida lagstiftning ter sig lämpligt inom ramen för uppsatsen.

För att rimligen kunna göra en mätning av mynt inom ramen av en kandidatuppsats har karolingiska mynt valts som material då mängden, några hundratals exemplar över de Skandinaviska länderna, är lämplig för att kunna utföra en genomgång och besvara frågeställningarna inom ramen för denna uppsats. Uppsatsen kommer av denna anledning inte heller att behandla tyska, engelska eller arabiska mynt.

Uppsatsen kommer inte att ta ställning till huruvida lagarna kring metalledetektering borde liberaliseras eller ej. De olika skandinaviska lagarna om metallsökning kommer endast att användas som diskussionsunderlag gällande hur metodologisk nationalism och lagstiftning påverkar arkeologisk/numismatisk forskning.

Tony Marics enkätundersökning av svenska metalledetektorister från 2019 visar att cirka: 37,4 % av de som deltagit metallsöker helt utan tillstånd, 10,9% söker oftast utan och 15,2 % söker oftast med men ibland utan tillstånd (Maric 2019:22). Enkätens representativitet kan diskuteras eftersom den genomförts med 230 deltagare jämfört med exempelvis facebookgruppen *Vi metallsökare* cirka 11000 medlemmar (facebook.com), men enkätens resultat pekar ändå på en oroväckande trend bland svenska metalledetektorister. Ett exempel på denna trend är den inlämnade silverskatten från Jönköping som lämnades in till länsstyrelsen 2024, som hade grävts upp av en metalledetektorist flera år tidigare. Fynd inlämnade utanför sin arkeologiska kontext försvårar arbetet för såväl arkeologer som numismatiker, dels genom att materialet varit otillgängligt för dem, dels genom att kontexten, som kunde ha tillfört betydligt mer kunskap om föremålen och dess användning, förstörts under utgrävningen (Länsstyrelsen 2024). Mot bakgrund av detta och hur känslig debatten om lagstiftningen är i Sverige kommer inte fynd som inte officiellt registrerats i Sverige, Danmark eller Norge att användas för att inte uppmuntra eller legitimera olaglig metallsökning.

1.6 Teori

Denna uppsats kommer att, i likhet med Moesgaards artikel; *What do “known knowns” teach us about “known unknowns” and “unknown unknowns”?* Reflections on our knowledge of early medieval/viking age coinage and currency, att grunda sig i en modell för kunskap och pricksäkerhet. Modellen utgår från ett citat av USA:s tidigare försvarsministern Donald Rumsfeld 2002, gällande rapporter om en avsaknad av bevis för att Irak skulle förse terroristgrupper med massförstörelsevapen. Citatet lyder:

Reports that say that something hasn't happened are always interesting to me, because as we know, there are known knowns; there are things we know we know. We also know there are known unknowns; that is to say we know there are some things we do not know. But there are also unknown unknowns -- the ones we don't know we don't know. And if one looks throughout the history of our country and other free countries, it is the latter category that tend to be the difficult ones - Donald Rumsfeld 2002.

Citatet har sedan kommit att användas som modell (*Rumsfeld Matrix* på engelska) inom bland annat klimatforskning för att kunna visa modellförbättringar. Det tillämpas genom att se koncepten “Known knowns”, “Known unknowns” och “unknown unknowns” som kategorier för kunskap och modellers pricksäkerhet, där första ordet i termerna beskriver hur medvetna vi är om risker medan det andra ordet i termerna beskriver hur väl vi kan karaktärisera dem. Alltså är en *known unknown* inom en risk som vi känner till men inte kan karaktärisera (Saravanan 2021:193–196).

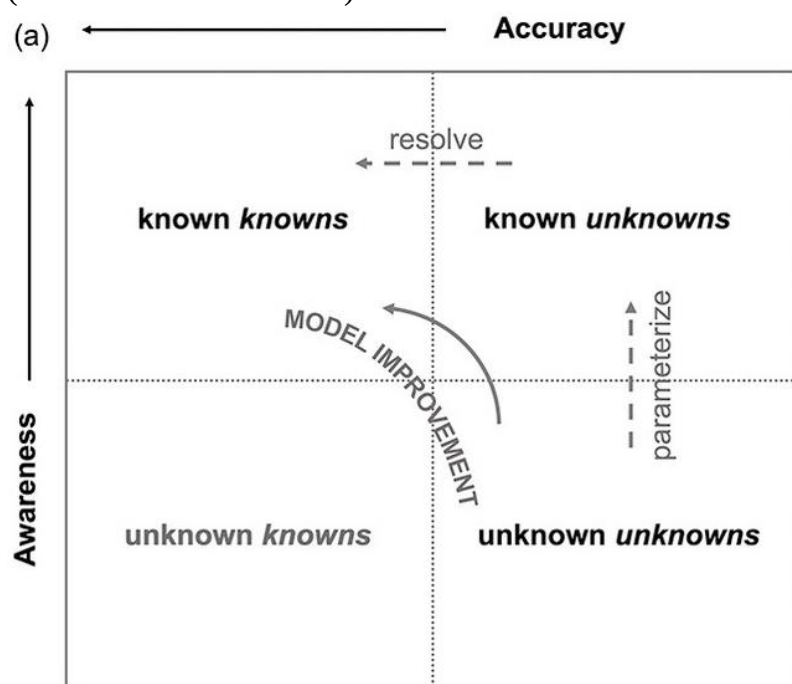

Fig. 1 Saravanan's “Rumsfeld Matrix” (Saravanan 2021:194).

Moesgaard grundar sin analys av numismatisk forskning och slutsatser dragna utifrån avsaknaden av mynt på samma citat som Saravanan men tillämpar det som en modell för kunskap och förståelse, där första ordet i termerna syftar på hur medveten vi är om kunskapen

och andra ordet syftar på själva kunskapen. Alltså är en *known known* känd kunskap, *unknown known*, sådant som man är medveten om att man inte vet och *unknown unknowns* någonting som inte är medvetet okänt. Han konstaterar att man genom känd kunskap kan förstå *känt okänt* och förstå att det finns kunskap som vi ännu inte är medvetna om, det vill säga *okänt okänt*. Utifrån detta argumenterar han för att en avsaknad av material bör anses en *known unknown*, och inte en *known known* och att metallsökaren tillåter en övergång från *known unknowns* och *unknown unknowns* till *known knowns* genom tillförsel av ny kunskap (Moesgaard 2022:85–102). Moesgaard framför bland annat hur fynd gjorda av metalldetektorister i Norge och Danmark kom att spela roll i forskningen om *Face/forward-looking Deer*-mynt, där den tidigare debatten gällt huruvida de var länken mellan två större myntningar från Hedeby eller en inofficiell myntning. Den överväldigande mängden fynd gjorda av metalldetektorister motbevisade båda sidorna i den rådande debatten och tydde snarare på att det gällde officiella mynt från Ribe. Därmed tillför fynden från metalldetektorister, som vi i sig kan se som tidigare *okänt okänt* i debatten, en helt ny *känd kunskap*, det vill säga en tidigare okänd myntning från Ribe (Moesgaard, 2022:88). För denna uppsats kommer Moesgaards tillämpning av Rumsfelds kunskapsmodell att användas och anpassas för det svenska språket. Begreppen *known known*, *known unknown* och *unknown unknown* kommer därför att översättas till *känd kunskap*, *känt okänt* och *okänt okänt*.

I och med att användandet av metallsökare regleras av nationella lagar i Skandinavien kommer även metodologisk nationalism att diskuteras. Metodologisk nationalism är tendensen för forskare att medvetet eller omedvetet utgå från eller förstärka iden om att de idag existerande staterna och den existerande världsordningen är den enda naturliga och/eller inte ta hänsyn till denna samtida kontext. Exempelvis genom att begränsa sin forskning till nuvarande landsgränser (Wimmer & Glick 2003:576–582; Hjortén 2022:104-105). 1997 varnade Margrethe Watt för hur metallsökning av amatördetektorister kunde påverka både nationell och transnationell forskning utan särskild hänsyn till skillnaderna i lagstiftning och amatördetektoristernas fokuserade sökning i områden där fynd redan gjorts och därför troligen kan göras igen i sin artikel *Overfladerecognoscering af jernalderboplader. Nogle kildekritiske betragtninger over samarbejdet mellem arkæologer og detektoramatører* (Watt 1997:139).

1.7 Begreppförtydligande

Nedan förklaras några av de begrepp som används i uppsatsen:

- **Metallsökare:** Ett tekniskt redskap som känner av metallföremål i marken.
- **Metalldetektorist:** En person som använder en metallsökare för att söka efter metallföremål.
- **Amatördetektorist:** En metalldetektorist som använder metallsökare som hobby.
- **Fyndtillfälle:** Ett distinkt tillfälle då ett eller flera fynd gjorts en plats.

2. Materialpresentation

Nedan är en katalog över karolingiska myntfynd i Skandinavien indelade efter land med Danmark först, sedan Norge, sedan Sverige. Inom varje land är raderna sorterade efter lokal i alfabetisk ordning och arrangerade efter fyndår. Kolumnerna är som följande:

- **Nr:** Det nummer som fyndet har i ordningen i denna katalog
- **Lokal:** Syftar på platsnamn där fynden är gjorda. Namnen kan skifta mellan källor och är därmed valda efter vanligast förekommande. Om inget namn är vanligast förekommande har ett av namnen valts.
- **Land:** Landet där mynten har hittats, i följande ordning; Danmark, Norge och Sverige.
- **Antal:** Antal mynt som hittats vid ett och samma fyndtillfälle eller som registrerats tillsammans. Vissa platser har flera mynt i samma ruta och andra platser har flera lösfynd.
- **Historisk kontext:** Om känt och dokumenterat, syftar på den historiska kontexten i vilken mynten har påträffats som; lösfynd, depåfynd, boplat, handelsplats, centralplats enligt källorna angivna i kolumnen. Dessa kan skifta mellan källor och är därmed valda efter senast publicerade källan.
- **Fyndår:** Året fyndet gjorts. I de fall där året endast är känt som *innan* eller *efter* är dessa markerade. I de fall där flera fyndår är angivna står båda.
- **Fyndkontext:** I vilket sammanhang fyndet gjorts. För denna uppsats syfte har dessa kategoriserats som: metalldetektorist, under en utgrävning eller annat.
- **Metallsökare:** Syftar på om metallsökare använts vid upptäckt. De fynd som tillkommit innan metallsökaren först kom till Skandinavien (det vill säga, omkring 1980) kommer automatiskt att markeras som *Nej*. De fynd där källorna inte nämner metallsökare markeras automatiskt som *Nej*.
- **Källa:** Varifrån informationen är hämtad.

I de fall där information som varit relevant till katalogen inte kunnat hittas har detta markerats med ett ?. Detta skiljer sig från ett *okänd* då det markerar information som funnits men eventuellt inte varit tillgänglig till skillnad från *okänd* där informationen inte finns.

Tabell 1: katalog över karolingiska myntfynd i Skandinavien.

Nr.	Lokal	Land	Antal	Historisk kontext	Fyndår	Fyndkontext	Metallsökare	Källa
1	Aggersborg	Danmark	1	Boplat	1949	Utgrävning	Nej	von Heijne 8.10, (KMMS FP2246.1)
2	Aggersborg	Danmark	1	Boplat	2013	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl.
3	Aggersborg	Danmark	1	Boplat	2014	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl.
4	Aggersborg	Danmark	1	Boplat	2014	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl.
5	Alrø By	Danmark	1	Lösfynd	2008	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP8000

6	Als	Danmark	1	Lösfynd	2012	Metalldetektorist	Ja	ÅHM 5918KO67x11
7	Asnæs Dyrehave, Lerchenborg	Danmark	1	Depåfynd	1889	?	Nej	von Heijne 4.92
8	Baggesvogn, Sindal	Danmark	1	Lösfynd	2014	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl.
9	Bavnebakken	Danmark	1	Lösfynd	1993	Annat	Nej	Garipzanov 2008:88 (KMMS FP6408)
10	Birkely	Danmark	1	Lösfynd	2001	Metalldetektorist	Ja	Garipzanov 2008:89 (KMMS FP6442,12)
11	Bjerndrup	Danmark	42	Boplat	2018	Metalldetektorist	Ja	Coupland 2020:266-267;Brøgger&Hartvig 2021:39
12	Bornholm	Danmark	1	Okänd	1787?	Okänd	Nej	Urne, 1777/1778:45
13	Bregninge, Vestsjælland	Danmark	1	Lösfynd	2014	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl.
14	Bregninge, Vestsjælland	Danmark	1	Lösfynd	2017	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
15	Broholm, Oure	Danmark	1	Lösfynd	2012	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9752
16	Damgård, Rynkeby	Danmark	1	Lösfynd	2012	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9405.4
17	Edelstrup, Ølsted	Danmark	1	Lösfynd	2012	Metalldetektorist	Ja	KMMS, FP 9642.1
18	Ellebækgård, Højelse	Danmark	1	Lösfynd	1990	Metalldetektorist	Ja	von Heijne 4.26, Garipzanov 2008:89
19	Ellebækgård, Højelse	Danmark	1	Lösfynd	2001	Metalldetektorist	Ja	von Heijne 4.26, Garipzanov 2008:89
20	Ellebækgård, Højelse	Danmark	1	Lösfynd	2001/2002	Metalldetektorist	Ja	von Heijne 4.26, Garipzanov 2008:89
21	Enslev, Djursland, Østjylland	Danmark	1	Lösfynd	2017	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
22	Eske, Rise	Danmark	1	Lösfynd	2011	Metalldetektorist	Ja	LMR 15349x33
23	Eske, Rise	Danmark	1	Lösfynd	2012	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP10222.2
24	Eske, Rise	Danmark	1	Lösfynd	2013	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP10222.1
25	Eske, Rise	Danmark	1	Lösfynd	2014	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl.
26	Eske, Rise	Danmark	1	Lösfynd	2014	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl.
27	Eske, Rise	Danmark	1	Lösfynd	2014	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl.
28	Eske, Rise	Danmark	1	Lösfynd	2014	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl.
29	Fangel, Odense, Fyn	Danmark	1	Lösfynd	2017	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.

30	Farendløse	Danmark	1	Lösfynd	2011	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP 9871.8
31	Frederikshavn, Nordjylland	Danmark	1	Lösfynd	2016	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
32	Frøslev	Danmark	1	Lösfynd	2014	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl.
33	Frøslev	Danmark	1	Lösfynd	2015	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl.
34	Gammel Lejre, Allerslev	Danmark	2	Boplats	Innan 1643	Okänd	Nej	von Heijne 4.84
35	Gammel Lejre, Allerslev	Danmark	1	Boplats	1988	Utgrävning	Ja	von Heijne 4.85
36	Gammel Lejre, Allerslev	Danmark	1	Boplats	2009	Metalldetektorist	Ja	Olesen et al. 2011:10-11
37	Gammel Lejre, Allerslev	Danmark	1	Boplats	2009	Metalldetektorist	Ja	Olesen et al. 2011:10-12
38	Gammel Lejre, Allerslev	Danmark	1	Boplats	2010	Metalldetektorist	Ja	Olesen et al. 2011:10-13
39	Gammel Lejre, Allerslev	Danmark	1	Boplats	2015	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl.
40	Grenaa, Jutland	Danmark	1	Lösfynd	2016	Utgrävning	Ja	Coupland opubl.
41	Gudme, Fyn	Danmark	3	Lösfynd	1983/1984	Metalldetektorist	Ja	von Heijne 7.24
42	Gudme, Fyn	Danmark	1	Lösfynd	2017	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
43	Gudum	Danmark	2	Lösfynd	2014	Metalldetektorist	Ja	KMMS, FP10704.11, SVM 1452x268
44	Hallenslev	Danmark	1	Lösfynd	2011	Metalldetektorist	Ja	MVE 3088x6
45	Hastrup, Sydsjælland	Danmark	1	Lösfynd	2017	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
46	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2008	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP8167.1
47	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2008	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP8167.10
48	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2008	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP8167.2
49	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2008	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP8167.3
50	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2008	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP8167.4
51	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2008	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP8167.5
52	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2008	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP8167.6
53	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2008	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP8167.7

54	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2008	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP8167.8
55	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2008	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP8167.9
56	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2009	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP10223.1
57	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2009	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP10244.2
58	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2009	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP10244.3
59	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2009	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9260.7
60	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2009	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9383.1
61	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2009	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9383.2
62	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2009	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9384.1
63	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2010	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP 9260.2
64	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2010	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP10235.1
65	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2010	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9260.1
66	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2010	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9260.10
67	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2010	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9260.11
68	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2010	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9260.13
69	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2010	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9260.4
70	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2010	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9260.5
71	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2010	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9260.9
72	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2011	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP10224.7
73	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2011	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9260.12
74	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2011	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9260.3
75	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2011	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9260.6
76	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2012	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP10224.2
77	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2012	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP10224.3

78	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2012	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP10224.5
79	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2012	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP10224.6
80	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2012	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP10244.1
81	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2012	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP10244.4
82	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2012	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP10334.4
83	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2013	Metalldetektorist	Ja	KMM FPS10224.8
84	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2013	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP10224.1
85	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2013	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP10224.9
86	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2014	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl. (ØHM 14954)
87	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2014	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl. (ØHM 14955)
88	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2015	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl.
89	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	7	Lösfynd/ Handelsplats	2016	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
91	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	1	Lösfynd/ Handelsplats	2016	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
90	Havsmarken & Gravendal, Ærø	Danmark	8	Lösfynd/ Handelsplats	2017	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
92	Hjulby, Nyborg	Danmark	1	Boplat	2009	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9233.5
93	Holbo	Danmark	2	Lösfynd	1994-1997	Utgrävning	Ja	von Heijne 4.1
94	Holeby, Lolland	Danmark	1	Lösfynd	2016	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
95	Horns	Danmark	1	Lösfynd	1863	Annat	Nej	von Heijne 4.4
96	Hougård, Ramløse	Danmark	1	Lösfynd	2012	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP 9534.2
97	Jerslev øst	Danmark	1	Lösfynd	2001	Metalldetektorist	Ja	Garipzanov 2008:89 (KMMS FP6401,1)
98	Jylland?	Danmark	1	Lösfynd	1985?	Okänt	Okänt	von Heijne 8.45
99	Jylland?	Danmark	1	Boplat?	Innan 1985	Okänt	Okänt	von Heijne 8.46
100	Jyndevad	Danmark	4	Depåfynd	1863	Annat	Nej	von Heijne 10.22
101	Kallehave, Rise	Danmark	1	Lösfynd	2014	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl.

102	Kirke Fjenneslev	Danmark	1	Lösfynd	2011	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP 9014.4
103	Kirke-Hyllinge	Danmark	1	Boplats	1998	Utgrävning	Nej	Garipzanov 2008:89 (KMMS FP 6609.2)
104	Kirke-Hyllinge	Danmark	1	Boplats	2001	Metalldetektorist	Ja	Garipzanov 2008:89 (KMMS FP6570,28)
105	Koldemosen	Danmark	2	Lösfynd	1914	Annat	Nej	von Heijne 8.15
106	Krogrisgård	Danmark	1	Lösfynd	2015	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl.
107	Kunderslev, Krogstrup	Danmark	1	Boplats	2007	Metalldetektorist	Ja	KMMS, FP 9842.16
108	Lejre	Danmark	1	Lösfynd	2017	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
109	Lejre, Sjælland	Danmark	1	Lösfynd	2017	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
110	Lerholmgård, Kirke-Såby	Danmark	1	?	2014	Metalldetektorist	Ja	ROM 3225x1
111	Lindholm Høje, Lindholm	Danmark	1	Boplats	1982	Metalldetektorist	Ja	von Heijne 8.39
112	Mesinge	Danmark	1	Lösfynd	2017	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
113	Munkegård	Danmark	1	Depåfynd	1864/1995	Utgrävning?	Ja?	von Heijne 5.112
114	Neble, Boeslunde	Danmark	2	Depåfynd	1989	Utgrävning	Ja	von Heijne 4.103
115	Neble, Boeslunde	Danmark	2	Lösfynd	2013	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP10226.4, FP10225.1
116	Nørholm	Danmark	1	Lösfynd	1999	Metalldetektorist	Ja	Garipzanov, 2008:88 (KMMS FP6303,8)
117	Nørholm	Danmark	1	Lösfynd	1999	Metalldetektorist	Ja	von Heijne no. 8.31
118	Nørholm	Danmark	1	Lösfynd	1999/2000	Metalldetektorist	Ja	Garipzanov, 2008:88 (KMMS FP6971,11)
119	Nørholm	Danmark	1	Lösfynd	1999/2000	Metalldetektorist	Ja	Garipzanov, 2008:88 (KMMS FP6514,10)
120	Nørholm	Danmark	1	Lösfynd	2006	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP7395
121	Nørholm	Danmark	1	Lösfynd	2010	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP10095.1
122	Nørholm	Danmark	1	Lösfynd	2011	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9877.32
123	Over Randlev	Danmark	1	Boplats	1932	Annat	Nej	von Heijne 9.26
124	Overby, Odden	Danmark	1	Lösfynd	2012	Metalldetektorist	Ja	OKM 2081
125	Ringsted, Sjælland	Danmark	1	Lösfynd	2017	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.

126	Rosenallé, Ribe	Danmark	1	Lösfynd	2016	Utgrävning	Ja	Coupland opubl.
127	Roskilde	Danmark	1	Lösfynd	2016	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
128	Roskilde	Danmark	1	Lösfynd	2017	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
129	Rønge Hule, Sønder Vinge	Danmark	1	Lösfynd	2012	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9477,4
130	Schelenborg, Hindsholm	Danmark	1	Lösfynd	2015	Metalldetektorist	Ja	ØFM 620x538
131	Selsø	Danmark	1	Boplats	2011/2012	Metalldetektorist	Ja	MFG 407x958
132	Skabelsbjerggård, Landerslev, Gerlev	Danmark	1	Lösfynd	2011	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP 10308.14
133	Skelagervej, Hasseri	Danmark	1	Lösfynd	1983	Metalldetektorist	Ja	von Heijne 8.27
134	Skern	Danmark	1	Lösfynd	2008	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP7949
135	Snogekildegård, Hagested	Danmark	1	Lösfynd	2011	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP 9617
136	Solløkkegård, Vester Kærby, Agedrup	Danmark	2	Handelsplats	2011	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP9494.3, FP9494.4
137	Søby Skovgård, Gylling	Danmark	2	Lösfynd	2015	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl.;Coupland opubl. (FHM 5601)
138	Sønder Tranders	Danmark	2	Boplats	2012	Utgrävning	Ja	NHM 6150x34, NHM 6150x60
139	Stavnsager, Hørning	Danmark	1	Boplats	2010	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP8603.8
140	Stentinget, Dronninglund, Brønderslev, Nordjylland	Danmark	1	Lösfynd	2017	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
141	Stolpehuse, Tårnby	Danmark	1	Skatt	1837	Annat	Nej	von Heijne 4.119
142	Terslev	Danmark	7	Lösfynd	1911	Annat	Nej	von Heijne 4.100
143	Tissø	Danmark	1	Lösfynd	2016	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
144	Tissø	Danmark	1	Lösfynd	2017	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
145	Tissø	Danmark	1	Lösfynd	2017	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
146	Tissø, Store Fuglede	Danmark	3	Boplats	1983	Metalldetektorist	Ja	Garipzanov 2008:89 (von Heijne 4.90, KMMS FP4482, FP6888,1 , FP6888,2)
147	Tissø, Store Fuglede	Danmark	1	Boplats	2003?	Metalldetektorist	Ja	Garipzanov 2008:90 (Copenhagen, National Museum I FB 308. KMMS, FP 8546.6)
148	Tissø, Store Fuglede	Danmark	1	Boplats	2004?	Metalldetektorist	Ja	Garipzanov 2008:90 (KMMS FP6889)

149	Tissø, Store Fuglede	Danmark	1	Boplats	2011?	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP 8543.3
150	Tjæreby	Danmark	1	Lösfynd	2012	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP 9641.3
151	Tolstrup, Års	Danmark	2	Depåfynd	1891	Annat	Nej	von Heijne 8.44
152	Tune	Danmark	1	Lösfynd	1997	Metalldetektorist	Ja	von Heijne 4.77
153	Veddelevgård, Himmelev	Danmark	1	Lösfynd	2005/2006	Metalldetektorist	Ja	KMMS, FP 7367
154	Vejrmøllebanken	Danmark	1	Lösfynd	1812	?	?	Garipzanov 2008:88;Moesgaard opubl.
155	Vester Vandet	Danmark	1	Boplats	2013	Utgrävning	Ja	THY 6017x559
156	Vestervang, Store Karleby, Kirke Hyllinge	Danmark	1	Boplats	2007	Utgrävning	Ja	Kastholm 2008:39-40
157	Vestervig	Danmark	1	Lösfynd	2015	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl.
158	Voldtofte, Flemløse	Danmark	2	Lösfynd	2012	Metalldetektorist	Ja	KMMS FP10125.1, FP10126.1
159	Volstrup, Ejstrup	Danmark	1	Boplats	1998	Metalldetektorist	Ja	von Heijne 8.4
160	Ågerup	Danmark	1	Depåfynd	1839/1991	Annat/Utgrävning	Ja?	von Heijne 4.75
161	Ålykke	Danmark	1	Lösfynd	2014	Metalldetektorist	Ja	ØFM 637x42
162	Øster Hornum	Danmark	1	Lösfynd	2015	Metalldetektorist	Ja	Moesgaard opubl.
163	Øster Karleby, Lolland	Danmark	1	Lösfynd	2016	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
164	Aker, Råde, Østfold	Norge	1	Lösfynd	2022	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
165	Bærumsveien 7, Ullem, Oslo	Norge	1	Lösfynd	1942/1943	?	Nej	Garipzanov 2008:91;Garipzanov 2005:63 (UMK F.1153)
166	Dronningberget, Bygdøy, Oslo	Norge	1	Lösfynd	1999	?	Ja	Garipzanov 2008:91;Garipzanov 2005:63 (UMK F.2100)
167	Halden	Norge	1	Lösfynd	2020	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
168	Halden, Østfold	Norge	1	Lösfynd	2019	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
169	Halden, Østfold	Norge	1	Lösfynd	2019	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
170	Hedmark	Norge	1	Lösfynd	2018	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
171	Heimdalsjordet, Sandefjord, Vestfold	Norge	1	Boplats	2013	Utgrävning	Ja	Gullbekk 2014:333-336

172	Hoen, Eiker, Buskerud	Norge	3	Depåfynd	1834	?	Nej	Garipzanov 2008:91;Coupland 2011:113;Solberg 2008:196-200. (UMK F.3128)
173	Hole, Buskerud	Norge	8	Depåfynd	2018	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.; Coupland 2020:260, 265
174	Karmøy, Rogaland	Norge	1	Lösfynd	2017	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
175	Kaupang, Tjølling, Vestfold	Norge	1	Boplat	1959	Utgrävning	Nej	Gullbekk 2014:333;Garipzanov, 2008:91;Garipzanov 2005:61 (UMKF.677b)
176	Kaupang, Tjølling, Vestfold	Norge	1	Boplat	1958-1979	?	?	Gullbekk 2014:333;Garipzanov, 2008:91;Garipzanov 2005:62 (UMKF.922a)
177	Kaupang, Tjølling, Vestfold	Norge	1	Boplat	Innan 2004	Utgrävning	?	Gullbekk 2014:333;Garipzanov, 2008:91;Garipzanov 2005:62 (UMK C52519; F1015131)
189	Kure nordre, Rygge, Østfold	Norge	1	Lösfynd	2003	?	Ja	Garipzanov 2008:91;Gullbekk, 2014:333, 338 (UMK 2165)
178	Larvik, Vestfold	Norge	1	Lösfynd	2016	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
179	Larvik, Vestfold	Norge	1	Lösfynd	2016	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
193	Lunder, Sørum, Akershus	Norge	1	Lösfynd	Efter 2014	?	Ja?	UMK 2466
180	Lyslo, Innvik	Norge	1	Grav/Skatt	Innan 1824	?	Nej	Garipzanov 2008:92;Garipzanov 2005:66
181	Melle, Viken Fylke	Norge	1	Lösfynd	2020	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
182	Mjøsa, Stange, Innlandet	Norge	1	Lösfynd	2020	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
183	Moksnes	Norge	1	Grav	1838	?	Nej	Garipzanov 2008:92;Garipzanov 2005:67 (KNVSM T.12-24)
184	Oppland	Norge	1	Lösfynd	2017	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
185	Oppland	Norge	1	Lösfynd	2019	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
186	Oppland	Norge	1	Lösfynd	2020	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
187	Oslo	Norge	1	Lösfynd	2016	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
188	Rogaland	Norge	1	Okänd	Innan 1876	?	Nej	Garipzano 2008:92;Garipzanov 2005:65
189	Rogaland	Norge	2	Grav	1856	?	Nej	Garipzanov 2008:92;Garipzanov 2005:64-65 (KMMS BP.824, KMK IG9)
190	Rogaland	Norge	1	Lösfynd	2021	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.

191	Råde, Viken, Østfold	Norge	1	Lösfynd	2021	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
194	Sarpsborg, Østfold	Norge	1	Lösfynd	2019	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
195	Sem østre, Nøtterøy, Vestfold	Norge	1	Lösfynd	Efter 2014	?	?	UMK 2446;Coupland opubl.
196	Søndre Bø, Krødsherad, Buskerud	Norge	6	Grav	1875	?	Nej	Garipzanov 2008:91 (Garipzanov 4-9, UMK F.1479, KHM M122539, M122540, M122541, M122542, M122543, M122544) Coupland 2011:113
197	Søndre Våje, Drangedal, Telemark	Norge	1	Okänt	1900	?	Nej	Garipzanov 2008:91;Garipzanov 2005:62 (UMK F.206)
198	Sørum, Akershus, Romerike	Norge	1	Lösfynd	2018	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
199	Spangereid	Norge	1	Grav	1879	?	Nej	Garipzanov 2008:91;Garipzanov 2005:64
200	Spydeberg, Indre Østfold	Norge	1	Lösfynd	2022	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
201	Stange, Hedmarken, Innlandet	Norge	1	Lösfynd	2020	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
202	Stange, Innlandet	Norge	1	Lösfynd	2022	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
203	Vestfold	Norge	1	Lösfynd	2022	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
204	Vetten, Jessnes, Ringsaker, Hedmark	Norge	1	Lösfynd	2012	?	Ja	Gullbekk 2014:338, 341 (UMK 2256)
205	Viken Fylkeskommune	Norge	1	Lösfynd	2022	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
206	Viken, Østfold	Norge	1	Lösfynd	2020	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
207	Viken, Østfold	Norge	1	Lösfynd	2021	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
208	Vågsnes	Norge	1	Grav	1962	?	Nej	Garipzanov 2008:91;Garipzanov 2005:64
209	Østfold	Norge	1	Lösfynd	2018	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
210	Østfold	Norge	1	Lösfynd	2018	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
211	Østfold	Norge	1	Lösfynd	2019	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
212	Østfold	Norge	1	Lösfynd	2022	Metalldetektorist	Ja	Coupland opubl.
213	Berga, Södermanland	Sverige	1	Grav	1961	?	Nej	Garipzanov 2008:90;Audy 2018:294 (SSM no. 30811.1)
214	Bergagård, Halland	Sverige	1	Boplats	1992/1995	Utgrävning	Ja	von Heijne 3.9

215	Birka, Uppland	Sverige	1	Grav	1875	Utgrävning	Nej	Garipzanov 2008:90. (KMK 101752;Grav BJ 66)
216	Birka, Uppland	Sverige	1	Grav	1878	Utgrävning	Nej	Garipzanov 2008:91. (KMK 101752;BJ 557)
217	Birka, Uppland	Sverige	1	Grav	1875	Utgrävning	Nej	Garipzanov 2008:91. (KMK 101752;BJ 168)
218	Birka, Uppland	Sverige	1	Grav	1875	Utgrävning	Nej	Garipzanov 2008:90. (KMK no. 474. Grav VI)
219	Birka, Uppland	Sverige	1	Grav	1881	Utgrävning	Nej	Garipzanov 2008:91. (KMK 101752. BJ 963)
220	Birka, Uppland	Sverige	1	Grav	1875	Utgrävning	Nej	Garipzanov 2008:91. (KMK 101752. BJ 976)
221	Birka, Uppland	Sverige	1	Grav	1876	Utgrävning	Nej	Garipzanov 2008:91. (KMK 101752. BJ 418)
222	Fru Alstad, Skåne	Sverige	1	Lösfynd	1850?	Okänd?	Nej	von Heijne 1.31
223	Häljarp, Skåne	Sverige	30	Depåfynd	1905	Annat	Nej	von Heijne 1.145
224	Kättilstorp, Västergötland	Sverige	8	Skatt	1872	?	Nej	Garipzanov 2008:91;Coupland 2011:216
225	Långhalsen, Södermanland	Sverige	1	Skatt	1959	?	Nej	Garipzanov 2008:91. (KMK no.26093-25)
226	Ravlund, Skåne	Sverige	3	Centralplats	2000	Utgrävning	Ja	von Heijne 1.123
227	Rimforsa, Östergötland	Sverige	1	Grav	1887	Utgrävning	Nej	Garipzanov 2008:90 (Coupland, 26, KMK no. 8238)
228	Runsten, Öland	Sverige	1	Grav	1924	Okänd	Nej	Garipzanov 2008:90 (KMK no. 6051:26)
229	Räng Sand, Skåne	Sverige	1	Högstatusmiljö	2004	Utgrävning	Nej	von Heijne, 2006:10-13
230	Salum, Ångermanland	Sverige	2	Grav	1837	Annat	Nej	Garipzanov 2008:91 (KMK no. 764)
231	Stora Råby, Skåne	Sverige	1	Lösfynd	1927	Annat	Nej	von Heijne 1.133
232	Uppåkra, Skåne	Sverige	7	Centralplats	1996-2001	Utgrävning	Ja	von Heijne 1.155
233	Åkarp,, Skåne	Sverige	1	Lösfynd	1866	Okänd	Nej	von Heijne 1.18

I Sverige, Danmark och Norge har totalt 371 karolingiska mynt hittats. Av dessa är majoriteten funna i Danmark medan Sverige och Norge har nästan lika många fynd var. (Se Tabell 2). De senaste karolingiska myntfynden i katalogen från Danmark är från 2018, de senaste från Sverige från 2004 och de senaste från Norge är från 2022. Värt att notera är att det finns senare fynd som inte kunnat inkluderas inom ramen för den här uppsatsen (Moesgaard opubl.;Coupland opubl.). I figurerna har detta uttryckts genom att kurvan planar ut när nya fynd inte längre tillkommer.

Tabell 2. Tabell över totala fyndantal i Skandinavien efter undersökta länder.

Land	Totalt antal fynd
Danmark	241
Sverige	64
Norge	66
Total	371

I Figur 2 ser vi hur fynden från Tabell 2 har utvecklats över tid från 1900-talets mitt till 2022, då senaste myntet i katalogen är registrerat. Sverige hade fram till omkring sekelskiftet flest karolingiska myntfynd inom sina landsgränser tills Danmark såg en tillväxt orsakad av en tillförsel av fynd från amatördetektorister (se Fig. 2 och Fig. 6).

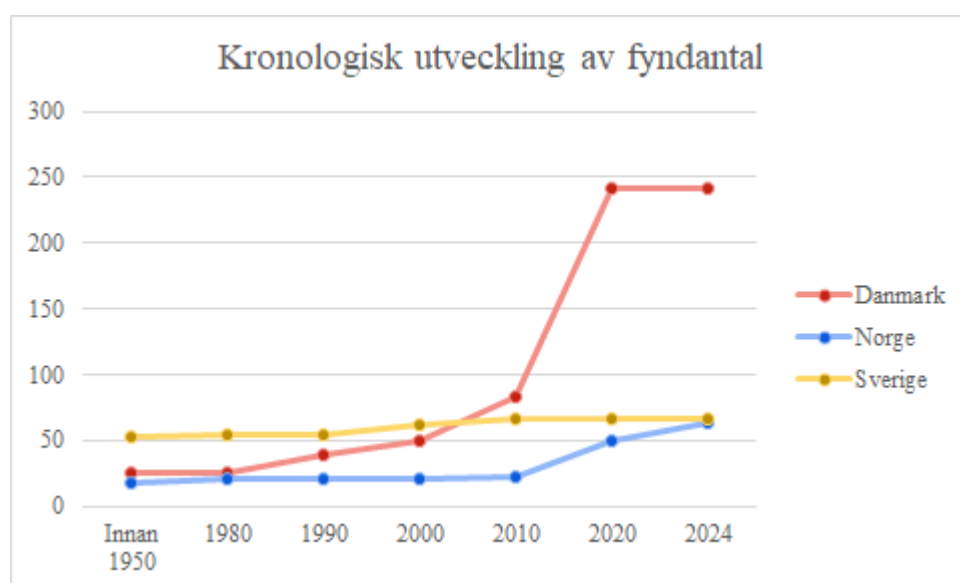

Fig 2. Diagram över utvecklingen av antalet fynd över tid i Skandinavien.

Norge har under hela perioden haft lägst antal fynd av karolingiska mynt. Från och med cirka 2010 ökar antalet fynd markant till att nu vara ungefär jämt med Sverige (Se Figur 2). I figur 3 kan vi se att fyndtillfällena i Norge ökat mycket mer än i Sverige, där majoriteten av fynden är skatfynd, medan fynden i Norge sedan 2010 börjat utgöras av lösfynd funna av amatördetektorister (Figur 3 och Figur 7). Denna ökning sker parallellt med en ökning i Danmark som antingen visar på ett ökat intresse för metallsökning i båda länderna eller en teknisk utveckling av metallsökare (Figur 3 och Figur 7).

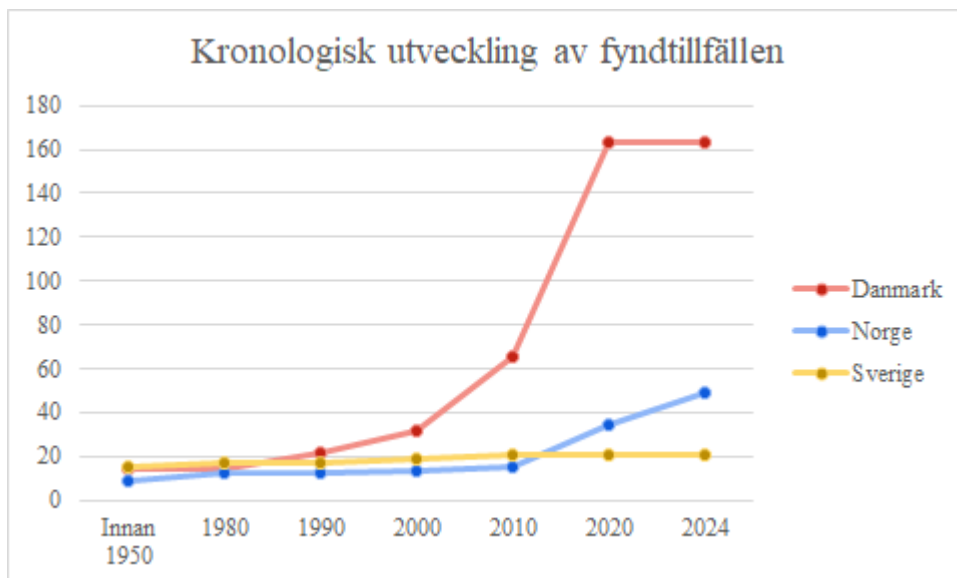

Fig 3. Diagram över utvecklingen av fyndtillfällen över tid i Skandinavien.

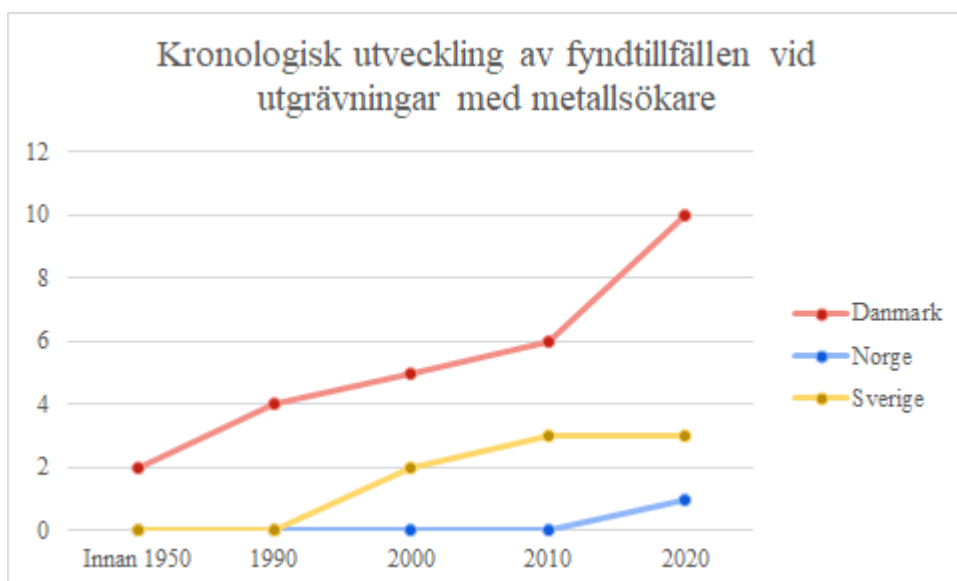

Fig 4. Diagram över utvecklingen av fyndtillfällen vid utgrävningar med metallsökare över tid.

I figurerna 4, 5 och 8 ser vi att Sverige har en knapp ledning i det totala antalet utgrävningar (med och utan metallsökare) som producerar karolingiska myntfynd. I Sverige sker utgrävningar utan metallsökare i mycket större utsträckning än i grannländerna (Figur 8). Trots att utgrävningarna är något fler i antal i Sverige, är fynden av karolingiska mynt från utgrävningar betydligt fler i Danmark, medan Norge har få utgrävningar och få fynd (Figur 5, 6, 7 och 8). De fyndtillfällen där fynkontexten är okänd eller informationen om denna är otillgänglig har inte kunnat inkluderas (av vilka det finns 1 i Danmark, 3 i Sverige och 15 i Norge som representerar 1 mynt, 10 mynt och 21 mynt, respektive). Av dessa fyndtillfällen med okänd kontext har 2 tillfällen inte kunnat bekräftas om de hittats med hjälp av metallsökare (båda i Norge) och vid en utgrävning har användandet av metallsökare inte kunnat bekräftas (se Nr 177 i katalogen).

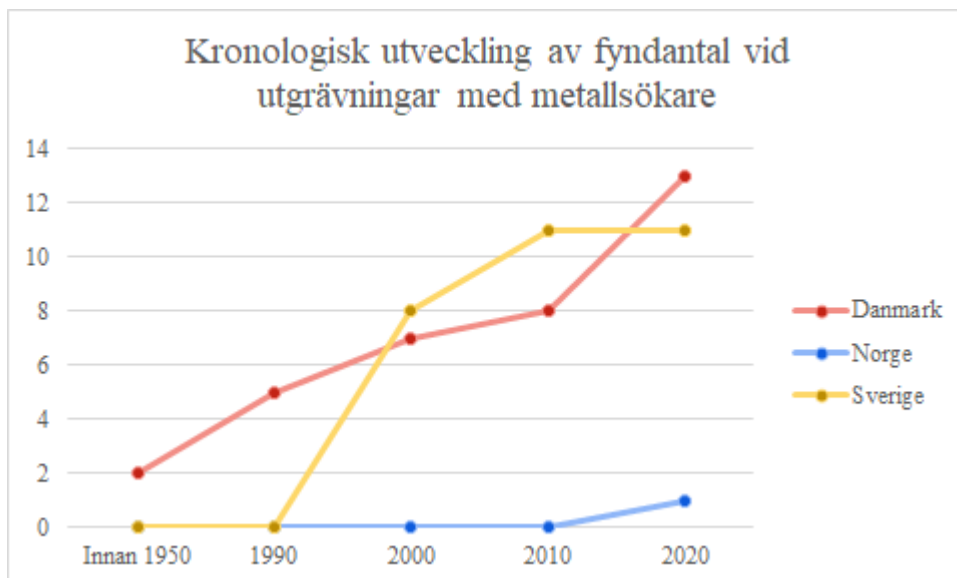

Fig 5. Diagram över utvecklingen av fynd från utgrävningar med metallsökare över tid.

I Sverige ökar antalet fynd under undersökningar med metallsökare i slutet av 1990-talet (Fig. 5) med fynden i Uppåkra (Nr. 232 i katalogen). De två danska metallsökarfynden från innan 1950 är Munkegård (Nr. 113) och Ågerup (Nr. 160) som båda upptäckts innan 1950 och sedan vidare undersökts med metallsökare långt senare, men vilket tillfälle som gav vilka mynt finns inte specificerat.

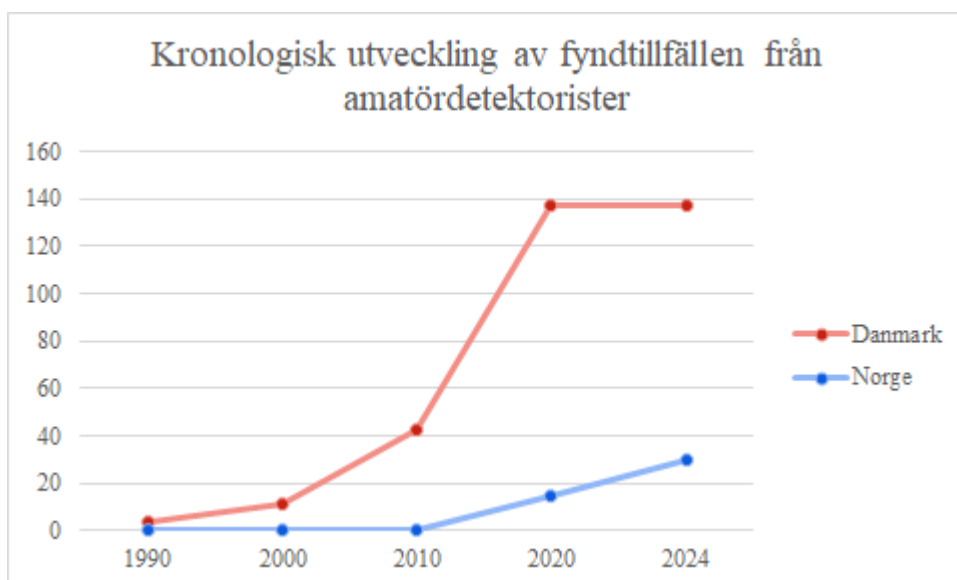

Fig 6. Diagram över utvecklingen av fyndtillfällena av amatördetektorister över tid.

I figurerna 6 och 7 är inte Sverige med eftersom det inte finns några officiellt registrerade fynd av Karolingiska mynt från amatördetektorister tillgängliga.

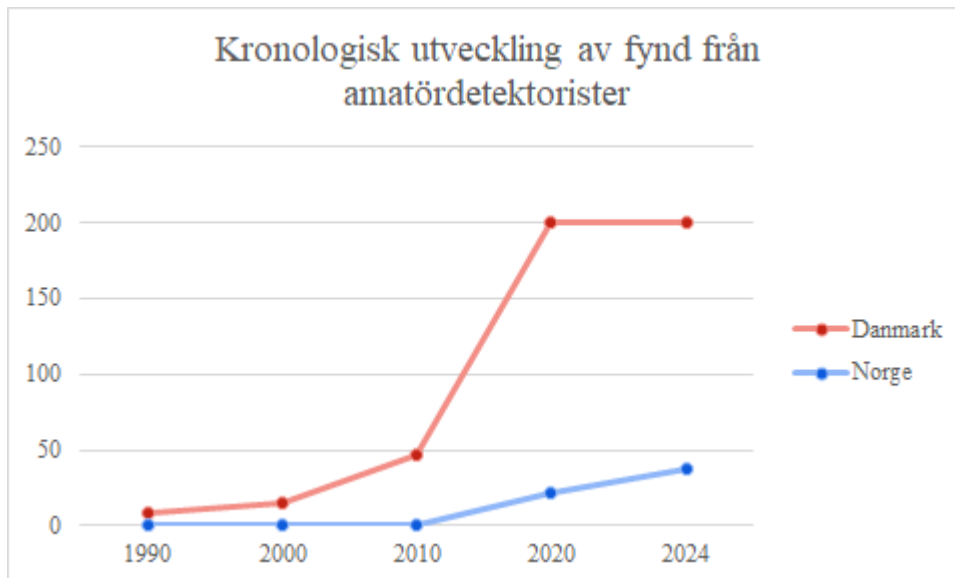

Fig 7. Diagram över utvecklingen av fynd från amatördetektorister över tid.

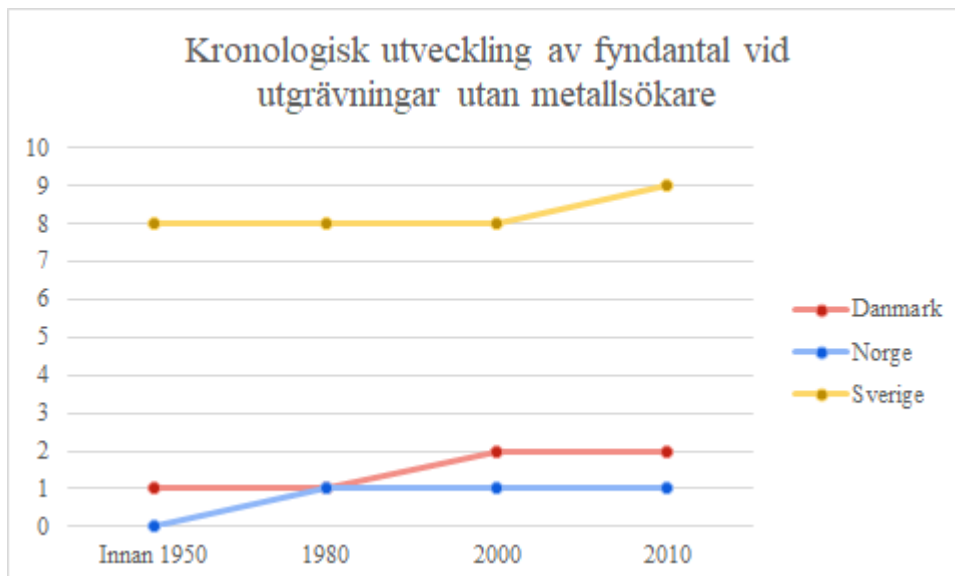

Fig 8. Diagram över utvecklingen av fyndantal vid utgrävningar utan metallsökare över tid.

3. Litteraturstudie

Skriftliga källor, som exempelvis den frankiska årsboken av klostret St Bertin år 845 (*Annales Bertiniani*), nämner att kung Karl den skallige betalade 7000 pund silver till vikingar i förhoppning om att stoppa räder och plundring. Betalningen kallades från anglosaxiskt håll för *danagäld* (Haywood 1995:56). Det låga antalet karolingiska myntfynd i Skandinavien stämmer inte överens med de litterära källornas bild av stora betalningar i silver (Garipzanov 2008:65; Sawyer 1971:99).

Peter Sawyer argumenterar i sin bok *The Age of Vikings* att det låga fyndantalet beror på att mynten aldrig fördes till Skandinavien. De då endast 125 skandinaviska myntfynden med engelska mynt inräknat, inklusive senare deponeringar, förklaras av Sawyer med att mynten för det mesta inte togs tillbaka till Skandinavien utan fördes till England och användes för att

betala för mark, etablera sig och smälts ner för att mynta egna valutor. Han menar att detta är troligt eftersom den anglosaxiska krönikan beskriver hur Hastings armé delades upp och bosatte sig i England och att de som inte hade pengar åkte "söderut över havet till Seine", vilket han menar betyder att de som bosatte sig i England hade pengar. Vidare stärker han sitt argument med de stora skattfynd med karolingiska mynt som hittats i vikingabosättningar i England. Han menar även att det är osannolikt att mynten skulle ha smälts ner då det hittades stora mängder av andra typer av mynt i Skandinavien, då framförallt arabiska mynt i Sverige (Sawyer 1971:99-101).

Simon Coupland argumenterar att de karolingiska mynt som importerats till Skandinavien inte enbart kan ha införskaffats genom lösenssummor och inte kan ha förts endast till England. I texten *Carolingian Coinage and Scandinavian Silver* i Nordisk numismatisk årsskrift 1985-1986 framhåller han att eftersom endast 79 av de då 109 karolingiska mynt, inklusive senare deponeringar, som hittats i Skandinavien cirkulerade under den tid vikingaräderna mot karolingerriket ägde rum måste det även finnas ytterligare provenienser. Faktumet att majoriteten av fynden från 900-talet gjorts i vad som var vikingatida Danmark, de mynt som deponerats i Norge och Sverige var minst 80 år gamla när de deponerades och att Danmark är det enda skandinaviska landet som delar landgräns med Tyskland tyder enligt Coupland på att alla karolingiska mynt i Skandinavien passerade genom Danmark. Mynten från 800-talet följde inte samma gruppering och hittades i alla tre länder vilket han menar betyder att vikingar från alla skandinaviska länder deltog i räder och/eller handel på kontinenten men majoriteten av mynten var funna i Danmark vilket stärks av de skriftliga källor som vittnar om att danskarna var mest aktiva i ovannämnda aktiviteter. Han menar också att Sveriges få fynd av kontinentala importer men stora mängder arabiska myntfynd relativt till de skandinaviska grannländerna tyder på att svenskar var ledande i aktiviteter i Östersjöområdet och Ryssland. De arabiska mynten är inte lika tydligt representerade i fynddatan från Norge och Danmark. Trots det låga fyndantalet i västeuropeiska mynt i Skandinavien är andra silverföremål inte sällsynta, både importerade men framförallt av skandinaviskt ursprung trots att det inte fanns några silvergruvor i Skandinavien. Mot denna bakgrund argumenterar Coupland att den mängd mynt som är omskriven i de skriftliga källorna jämfört med det låga antalet fynd i Skandinavien inte endast kan förklaras med att mynten spenderats på plats eller tagits till England för att köpa mark och smälta ner till egen myntning eftersom Engelska skattfynd, förutom Cuerdaleskatten, endast innehåller ett fåtal karolingiska mynt och att antalet lösfynd är för litet. Han menar istället att mynten importerades till Skandinavien för att smältas ned och omvandlas till ovannämnda silverföremål av skandinaviskt hantverk och framförallt till bitsilver som del i vikingarnas viktekonomi och att de mynt som inte smälts ner kunde ha använts som småsummor. Han menar därför att depåfynd bör anses mer som kassaskåp än smyckesskrin. Detta stärker han med att depåfynd sällan innehåller både föremål av ädelmetaller (guld och silver) och vanligare metaller som brons och att depåfynd ofta innehåller bitsilver. De mynt som perforerats förklarar Coupland med att de nog ansågs attraktiva och kunde användas som smycken eller dekoration och inte till handel. Användandet av bitsilver ska sedan ha avtagit allteftersom kungar i Danmark och sedan Norge började mynta sina egna valutor (Coupland 1986:11-25).

I *Carolingian Coins in Ninth-Century Scandinavia: A Norwegian Perspective* och *Carolingian Coins in Early Viking Age Scandinavia (c.754-c.900): Chronological Distribution and Regional Patterns* framför Ildar Garipzanov vikingarnas användande av de karolingiska mynten som smycken som anledningen till varför det hittats så få av dem. Han menar att det är deras politiska och kulturella symbolvärde som importerade prestigeföremål, först från ett mäktigt imperium som kanske skulle medföra frankernas lycka och auktoritet, sedan som symboler kopplade till vikingarnas räder. Han menar att detta innebär att en viss sällsynthet var nödvändig eftersom det gjorde dem värdefulla medan ett överflöd hade gjort de värdelösa som sociala markörer och prestigeföremål. Likt Simon Coupland menar han att Sawyers teori om att mynten skulle ha förts till England endast delvis förklarar varför så få karolingiska mynt upphittas i Skandinavien, men inte varför de inte används på liknande sätt i Skandinavien. Han framför istället att de karolingiska mynten framförallt använts som smycken, likt brakteaterna i tidigare århundraden, och inte mynt. För att illustrera sin poäng lyfter Garipzanov fram fynden från Søndre Bø, Hoen, Vågsnes och Spangereid, alla med fynd av mynt som omvandlats till smycken. Han framhåller även att de karolingiska mynten i Skandinavien pekar på ett växande frankiskt inflytande över regionen. Han menar att de norska fynden stärker teorin om en mångfacetterad användning av mynten, både som ekonomiska och kulturella föremål. Vid tidpunkten hade endast ett ickeperforerat mynt hittats i ett boplatssammanhang i Norge: i Kaupang som var en viktig handelsstad som han jämför med Birka eller Hedeby. Han menar att mynten där användes som bitsilver. Utanför Kaupang menar han att mynten förlorade sitt ekonomiska värde och antingen användes som smycken eller smältes ned. Eftersom de karolingiska mynten hittades i jordlagren tillhörande 800-talets första hälft och dirhamerna i de senare lagren menar Christoph Kilger att dessa kan ha ersatt de karolingiska mynten vilket kan förklara varför de karolingiska mynten inte hittas i senare lager i Kaupang, men Garipzanov menar att det inte förklarar varför mynten försvann från gravar, och att detta pekar på sociala och kulturella cirkuleringsfaktorer. Han menar att mynten avtog i användning efter räderna som gjorde de för lättillgängliga för att kunna uppfylla sitt tidigare syfte och då endast behöll sitt silvervärde och smältes ner eller bars som kristna symboler, vilket stärker hans argument för deras sällsynthet som direkt kopplat till värdet och användandet som smycken. Vidare argumenterar han för att detta inte bara är ett norskt fenomen utan att den kronologiska och geografiska distributionen av de, i 2005, 125 karolingiska mynten funna i vikingatida Skandinavien (varav 119 var funna i dagens Skandinavien) stärker denna teori. Områden i Danmark nära det karolingiska territoriet där mynten hade varit mer lättillgängliga som Fyn och södra Jylland uppvisade färre fynd medan områden som norra Jylland, Skåne och Själland hade flera lösfynd varav majoriteten var perforerade och därmed troligen smycken. På Norges södra kust och i Östergötland, Södermanland och Uppland pryddes de framförallt kvinnogravar. Alltså visar distributionen att mynten får ett större kulturellt och socialt värde ju längre bort från det karolingiska området de förs (Garipzanov 2005:43-57; Garipzanov 2008:65-86).

Cecilia von Heijne skriver 2006 *En tidig dorestadefterpräglings funnen i Räng Sand* om ett sällsynt mynt som hittats i Skåne. Under undersökningar i *Räng Sand* hittas en tidig dorestadefterpräglings med nicks, alltså avklippta snitt i myntet som bland annat kopplats till häxkonst. Tidigare har endast tre sådana mynt hittats i Skandinavien: ett i Stora Råby i Skåne,

ett i Jæren i Norge och ett i Gamle Lejre i Danmark. Fyndet upptäcktes med hjälp av metallsökning intill en större hallbyggnad, alltså en högstatusmiljö. Detta menar von Heijne stärker tidigare teorier om karolingiska mynt som särskilda och kopplade till högstatusmiljöer gentemot andra mynt (von Heijne 2006:10-13)

Jens Christian Moesgaard och Otto Uldum skriver i *Havsmarken* om de fynd som då börjar göras av amatördetektorister i Havsmarken. Bland dessa fynd återfinns keramik, blyvikter, föremål kopplade till metallhantverk och operforerade, hela och klippta mynt, vilket Moesgaard och Uldum menar tyder på att Havsmarken är en tidigare okänd handelsplats. Redan 2010 var Havsmarken en av de lokaler i Danmark med flest lösa myntfynd och den lokal med flest karolingiska myntfynd (se kapitel 2.2 *Katalog* Nr. 46-90) (Moesgaard & Uldum 2010:165-169).

2011 skriver Coupland *Raiders, traders, worshippers and settlers: the Continental perspective* om importen av karolingiska mynt till Skandinavien. Coupland framhåller att trots bristen på nya depåfynd i Skandinavien så tillåter nya lösfynd, ökad förståelse för *Christiana Religio*-mynt och nya depåfynd att klargöra importen av karolingiska mynt till Skandinavien. Mynten från depåfynden i Häljarp, Kättilstorp, Søndre Bø och Hoen som var samtida med vikingaräderna på kontinenten menar han importerades i paket. Mynten i Hoen är alla av samma slag av tidiga porträttmynt som endast cirkulerade under en kort period, de karolingiska mynten i Kättilstorp hade alla präglats i samma område under samma period och nästan alla mynt från Søndre Bø och Häljarp är av samma slag och alla är från sydvästra Karolingerriket. Coupland argumenterar att mynten i Søndre Bø och Häljarp importerades som redan existerande paket från ett område som under perioden var utsatt för vikingaräder och därför är dessa vikingaräder myntens troliga ursprung. Vidare framför Coupland att de lösfynd som gjorts i Skandinavien, varav majoriteten är präglingar från innan vikingaräderna intensifierade på 840-talet, visar en klar Akvitansk och Italiensk dominans och inte den mängd mynt från gränsnära områden som hade förväntats om dessa hade importerats av diplomater eller missionärer. Detta menar han pekar på att de snarare härstammar från räder eller handel. Han argumenterar att importen av karolingiska mynt kan klassas inom följande perioder: 800-840-tal från vilken majoriteten av lös- och depåfynd härstammar då mynt erhöles, kanske som gåvor från missionärer eller under resor till Karolingerriket, på grund av att de ansågs attraktiva eller ovanliga, eller som byte efter räder. Efter att vikingaräderna intensifierade omkring 840 importerades färre mynt till Skandinavien. De mynt som fördes till Skandinavien smältes snarare ner. Vikingar som bosatt sig på kontinenten eller i England förde istället i viss utsträckning med sig mynten dit, vilket stärks av depåfynd i utomskandinaviska vikingabosättningar. Omkring 865 började vikingarna stanna på kontinenten i längre perioder istället för att återvända till Skandinavien varefter nästan inga karolingiska mynt importerades (Coupland 2011:113-127).

Gullbekk skriver i sin artikel *Vestfold: a monetary perspective on the Viking Age* om de nya fynden från Vestfold i Norge. Fynden från Kaupang visar också ett avtagande i västerländska mynt efter 840-talet, efter vilket de islamiska mynten blivit dominerande. Han kopplar vissa av de karolingiska mynten med skriftliga källor om våldsamma räder av *Westfaldingi* i det

frankiska riket under 840-talet. Majoriteten av de karolingiska mynten var operforerade vilket han menar innebär att de inte kan ha cirkulerat länge utanför Vestfold och troligen använts som betalmedel. Han menar att detta representerar början av Norsk myntekonomi och en ekonomi baserad på utbyte av ädelmetaller som sedan fortsätter med de islamiska mynten. Han konstaterar att de karolingiska mynten trots detta är få, då de representerar endast 3 av 107 mynt som hittats i Kaupang men 3 av 14 mynt utanför kända marknadskontexter inom Vikenområdet visar kopplingar mellan Vestfold och Karolingerna (Gullbekk 2014:331-334).

Moesgaard diskuterar i sin artikel *Et fælles hav* ett Skagerrak/Kattegatt-perspektiv på de karolingiska mynten i det skandinaviska samhället. Han menar att skillnaderna mellan myntens användning och kontext skiljer sig mellan Danmark och de södra delarna av Norge och Sverige, där de karolingiska mynten framförallt hittats som lösfynd och skattfynd i boplat- och handelskontexter gentemot västra Norge och mellersta Sverige där mynten framförallt hittas i gravar. Detta område menar han var en kulturell och kanske även politisk enhet under Danmark av handelsstationer mellan Hedeby och Karolingerriket, som bevisat av det liknande bruket och utbredning av karolingiska mynt. Vidare påpekar han skillnader mellan den östra delen av Skagerrak/Kattegatområdet, med områden som Havsmarken och Uppåkra och den nordliga delen, med Kaupang. Han menar att de nya fynden från Havsmarken vidgar perspektivet på proveniens och argumenterar för att majoriteten av mynten fördes till Skandinavien av handelsmän på väg till eller från Hedeby och i viss mån av vikingar efter plundringståg (Moesgaard 2015:86-98).

Moesgaard argumenterar i artikeln *Hvordan detektoren ændrede billedet* i Skalk 2023 för hur metallsökarfynd förändrat bilden av karolingiska mynt i Skandinavien. Han menar att de lösfynd, av vilka de flesta är perforerade mynt, som metallsökaranvändning tillfört visar en mer aktiv användning än vad skattfynd gör och stärker teorin om deras bruk som prestigeföremål och kristna symboler. Fynden från Havsmarken visar även på att karolingiska mynt i vissa fall kan ha använts som betalmedel, vilket även stämmer överens med liknande fynd i Kaupang i Norge. Att många av metallsökarfynden i Danmark tycks ha präglats i Dorestad menar Moesgaard tyder på att importen troligen skett genom handelsmän, diplomater och missionärer då dessa ofta passerade därigenom, men framhåller även att eftersom fynden från utanför Danmark och resten av Skandinavien framförallt härstammar från Melle och Akvitanien är dessa troligen importerade som byten efter räder. Han framför även en alternativ förklaring till varför importen av karolingiska mynt avtog efter 840: silverhalten i mynten minskar i decennierna efter Ludvig den Fromme, vilket han menar kan ha gjort dem mindre attraktiva för vikingarna. Han menar även att den massinventering som metallsökaren möjliggjort i Danmark gjort att en avsaknad av karolingiska mynt där andra fynd gjorts kan säkerställas som en faktisk sällsynthet, som är fallet i Bornholm som han menar är Danmarks kanske mest metallsökta plats där de karolingiska mynten lyser med sin frånvaro: endast ett mynt funnet bland tusentals andra (Moesgaard 2023:4-8).

4. Diskussion

Allt underlag för den här undersökningen är skrivet på skandinaviska språk och engelska. Det bör noteras att jag inte är flytande i danska och norska utan endast förstår dem inom ramen av den nordiska språkförståelsen. Därmed kan vissa nyanser eller mer språkligt avancerade koncept i dessa texter ha missförståtts eller misstolkats.

Sedan de karolingiska myntens knapphet först började undersökas har antalet fynd nästan tredubblats. Teorin om att de framförallt exporterades till utomskandinaviska vikingabosättningar förklarade varken det *känt okända* med det låga fyndantalet jämfört med de summor som enligt skriftliga källor ska ha betalats till vikingarna eller varför mynten som hittades i Skandinavien var äldre än de som cirkulerade under plundringstågen på kontinenten. Coupland föreslår att mynten framförallt ska ha smälts ner och att deponeringar bör liknas till kassaskåp som förklaring till varför det råder en brist och varför mynten framförallt hittas som skatter eller depåfynd. Garipzanov föreslår att den geografiska spridningen och dess relation till förändringar i antal och fyndkontext tyder på att de snarare tjänade ett symboliskt syfte som prestigesmycken med högre symbolvärde ju längre bort från den Karolingiska gränsen de fördes och att sällsyntheten var nödvändig för detta värde. Fynden från utgrävningarna i Räng sand menar von Heijne stärker teorin om de karolingiska mynten som föremål med kopplingar till högstatusmiljöer. Gullbekk menar att fynden i Kaupang visar att området varit en betydande handelsplats under järnåldern som visar tidig myntekonomi. Amatördetektoristfynden i Havsmarken tillåter en tidigare *okänt okänd* handelsplats att bli *känd kunskap* och Ökningen av tidigare *okänt okända* lösfynd från amatördetektorister leder till att Coupland föreslår att de karolingiska mynten importerades och användes i tre distinkta faser, en där de importerades som gåvor eller genom handel och användes som prestigeföremål, en där de importerades som plundringsbyte och smältes ned, och en där importen nästan helt slutade. Fynden från Havsmarken och Kaupang leder Moesgaard att föreslå ett tidigare *okänt okänt* småskaligt monetärt system på handelsplatser längs Skagerrak och Kattegatts kustområden och han föreslår att detta är ett tecken på ett tidigare *okänt okänt*: en kulturell och politisk enhet längs Skagerrak och Kattegatts kust.

Trots att metallsökning länge har varit lagligt i Norge visar inte undersökningen en lika markant ökning i antalet funna karolingiska mynt jämfört med de i Danmark (se Tabell 2 och Figur 2). Däremot har fyndantalen och framförallt antalet fyndtillfällen ökat (se Figur 4). Som redan nämnts beror detta troligen på en ökning i intresset för hobbyn eller en sofistikerad av metallsökare då Danmark också ser en tillväxt i både fyndantal och fyndtillfällen efter 2010. Utgår man från att ökningen beror på ett ökat intresse för hobbyn, kan ökningen av fyndtillfällen och fynd de senaste 20 åren i Norge i figurerna 2 och 3 kanske mer lämpligen liknas till den vi ser i Danmark under de första 20 åren efter det att den första metallsökaren kom till Danmark på slutet av 1970-talet. Den något starkare ökningen under 2000-talet jämfört med Danmarks under 1900-talet kan förklaras med att metallsökaren blivit mycket mer sofistikerad och lättillgänglig sedan 1980-talet. Därmed bör slutsatser om avsaknad av fynd i ett så tidigt skede i intresset för metallsökning i Norge dras med försiktighet då, som Moesgaard påpekar i sin text från 2022, vi vet att metallsökaren tillåter

ett *okänt okänt* att bli till *känd kunskap* som kan förändra bilden av en plats i ögonblicket. Med detta menas inte att forskningen om karolingiska mynt bör stå still tills dess att alla mynt i Skandinavien har hittats, vilket är omöjligt, endast att en avsaknad av fynd inte innebär en avsaknad av material, speciellt när det finns en skillnad i fyndmetoder gentemot angränsande områden som har en markant skillnad i antalet fynd.

Om vi anser Danmarks påtagliga tillväxt av myntfynd som *känd kunskap*, bör vi även anse Norges förhållandevis låga fyndantal för karolingiska mynt som *känd kunskap*. Dessa *kända kunskaper* bör därför även tas i åtanke i diskussionen om Sveriges potentiella fynd ifall lagstiftningen skulle liberaliseras. Trots att Norges fyntantal har börjat öka de senaste 20 åren är antalet fynd fortfarande lägre än i Sverige och om ökningen fortsätter i den takt den haft de senaste två decennierna är det otroligt att den skulle nå samma nivå som i Danmark. Är det möjligt att utifrån dansk *känd kunskap* kommentera på ett svenskt *känt okänt* eller bör den norska *kända kunskapen* vara den som leder hur vi diskuterar svenskt *känt okänt*? Detta blir ännu mer relevant mot bakgrund av Garipzanov och Moesgaards syn på vikingatida Skandinavien som uppdelad i distinkta zoner i söder och norr respektive Skagerrak/Kattegatts kustområden och mellersta Sverige/västra Norge med separata kulturella och ekonomiska praktiker i relation till myntanvändning.

Tidigare forskning som har förts om karolingiska mynt i Skandinavien har haft transnationell prägel, framförallt med fokus på Danmark och Skåne, där flest fynd gjorts. Samtidigt har nationella likheter och skillnader diskuterats trots att perioden är innan både Norge och Sverige grundades. Möjligtvis bör det vikingatida samhället även granskas och diskuteras utifrån ett Skagerrak/Kattegatt-perspektiv, som i Moesgaards *Et fælles hav*, och inte ett skandinaviskt perspektiv. Trots att forskningen överskridit dagens nationella gränser så är fynddatan inte jämlig om vi, som påpekat av Margrethe Watt 1997, inkluderar skillnaden i lagstiftning som faktor för möjligheten att införskaffa data. Därmed spelar även de nuvarande landsgränserna in i forskning som försöker överskrida dem. Om vi anser att Norges tillväxt av amatördetektoristfynd endast har börjat och därmed bör liknas till början av Danmarks tillväxt av amatördetektoristfynd, kan man i dagsläget jämföra fynden i dessa länder som om de vore lika? Vidare visar litteraturstudien att eftersom flest fynd gjorts i Danmark är också Danmark det stora fokuset för forskningen om karolingiska mynt i Skandinavien sedan tidigt 2000 (Se Garipzanov 2005 och 2008, Coupland 2011, Moesgaard 2015 och 2023). Om vi utgår från att sällsyntheten av fynd i Norge och Sverige jämfört med Danmark är *känt okänt* och inte *känd kunskap* innebär det att det fokus på Danmark som forskningen haft kan ge en eventuellt felaktig bild av forntiden med Danmark som viktigare jämfört med eller mer inflytelserik över resten av Skandinavien än vad det nödvändigtvis var och har lett till exempelvis Moesgaards teori om en politisk enhet under Danmarks kung såväl som kulturell och ekonomisk enhet längs Skagerrak och Kattegatts kust.

Vi kan även problematisera fynden från amatördetektorister och återkoppla till det som Watt varnade om då en person med mål att fynda kommer att söka där fynd tidigare gjorts, vilket dels leder till upptäckten av platser som Havsmarken men också att platser där fynd tidigare inte gjorts möjligtvis ignoreras för att prioritera metallsökning på "rikare" platser. Kanske är

detta även en förklaring till varför det dels tog så lång tid för metallsökning att bli populärt i Norge. Å andra sidan leder detta även till massinventering som på Bornholm, som nämns av Moesgaard i *Hvordan detektoren ændrede billedet* där en avsaknad av fynd faktiskt kan konstateras som *känd kunskap*.

Genomgången visar även att det inte bara är lagstiftning som påverkar antalet fynd som kunnat inkluderas i katalogen, utan även hur datan tillgängliggörs. En majoritet av fynden från Danmark och Norge från det senaste decenniet har kommit från opublicerat material från Jens Christian Moesgaard och Simon Coupland. Utan detta opublicerade material hade fyndbilden i Danmark och framförallt Norge sett mycket annorlunda ut. Den norska portalen Unimus har en sökmotor som är sådan att filtrering av fynd inte är möjligt utöver fyndplats, kategori och museinummer. I fyndregistren på Unimus finns inte förvärvsdatum eller dokumentation tillgängligt vilket leder till att många av de norska fynden som inte kommit från Coupland eller Moesgaard inte innehållit information som hade varit relevant för denna uppsats.

Trots att denna uppsats är en undersökning av hur skillnader i lagar påverkar forskning och bidrar till mörkertal och *kända okändheter*, så avgränsas den till det moderna konceptet Skandinavien med Sverige, Norge och Danmarks moderna landsgränser för att hållas inom tids- plats- och språkbegränsningar för denna uppsats. Därmed exkluderas flera viktiga platser från den Skandinaviska karolingiska myntkontexten, såsom Hedeby och de vikingatida bosättningarna i nutida England. I och med denna exklusion kan denna uppsats omedvetet bidragit med att förstärka idén om en gemensam skandinavisk identitet, i modern benämning, som sträcker sig tillbaka till järnåldern, trots ovannämnda utomskandinaviska vikingatida bosättningar. Exklusionen av utomskandinaviska fynd bör även granskas källkritiskt då dessa var relevanta i litteraturstudien och kunde ha gett en mer nyanserad och korrekt bild av fyndigheter både ur ett historiskt och ett lagmässigt perspektiv, då det inkluderar områden som ingått i det, med i brist på bättre ord, "vikingatida Skandinavien" och har annorlunda lagar om användandet av metallsökare för privatpersoner.

Kolumnen för historisk kontext i katalogen har gjort det svårt att skilja mellan kontextlösa ströfynd och lösfynd i serie som bygger en bild av en plats - som Havsmarkens många lösfynd som visar att platsen varit en handelsplats. En framtida studie kan ha nytta av att ha två separata kategorier med historisk kontext och fyndtyp för att kunna analysera hur dessa samspelar och påverkar varandra.

5. Slutsatser och sammanfattning

I syfte att förstå hur lagar påverkar arkeologisk forskning har denna uppsats utgått från karolingiska myntfynd i Skandinavien och lagarna om metallsökning för privatpersoner i Skandinavien.

En genomgång av alla karolingiska myntfynd i Skandinavien och en litteraturstudie om dessa mynt har genomförts för att kunna svara på följande frågeställningar:

- Hur ser skillnaderna i antal fynd av karolingiska mynt ut mellan de skandinaviska länderna och hur har det utvecklats över tid?
- Vilken påverkan har metallsökning på dessa ovannämnda data?
- Hur har fynd från metallsökning förändrat numismatisk forskning i Sverige, Danmark och Norge?
- Vilken roll spelar lagstiftning om arkeologiska verktyg för arkeologisk forskning?

Resultaten av genomgången och litteraturstudien har diskuterats inom ramen av Rumsfelds kunskapsmodell och metodologisk nationalism.

Genomgången av fynd visar att av de 371 karolingiska mynt som hittats i Skandinavien är majoriteten från Danmark. Av fynden i Danmark kommer majoriteten från amatördetektorister under de senaste 15 åren, men ökningen av fynd började redan på 1980-talet då. I Norge skedde också en ökning av fynd av amatördetektorister på 2010-talet och framåt, trots att det alltid varit lagligt för privatpersoner att använda metallsökare. Trots denna ökning i Norge har Sverige och Norge liknande siffror i fyndantal. I Sverige har fyndantalet ökat med en långsammare takt än i både Danmark och Norge.

Litteraturstudien visar att ökningen av fynd från amatördetektorister har tillåtit tidigare *okänt* att bli *känd kunskap* vilket lett till en ökad förståelse för import och användning av karolingiska mynt till/i Skandinavien och har bidragit till en mer nyanserad bild av myntanvändning under Vikingatiden.

Genomgången och litteraturstudien visar att de olika lagstiftningarna innebär en ojämlik möjlighet för fyndinförskaffning över områden som kan ha varit politiska och kulturella enheter under vikingatiden, vilket försvårar forskningen om dessa och leder till fler *kända okändheter*. Litteraturstudien visar också att dessa bidrar till en bild av nationella och regionala skillnader inom forskningen, som inte nödvändigtvis beror på faktiska skillnader, utan kan bero på skillnader i lagstiftning och intresse.

6. Referenser

- Audy, F. 2018. *Suspended Value : Using Coins as Pendants in Viking-Age Scandinavia (c. AD 800–1140)*. Stockholm: Stockholms universitet (diss.)
- Brøgger, S., & Hartvig, A. 2021. Bjerndrup - et skattefund med bebyggelse fra vikingetiden. *Arkæologi I Slesvig-Archäologie in Schleswig* 18 (39–50).
- Coupland, S. opubl.
- Coupland, S. 1986. Carolingian Coinage and Scandinavian Silver. *Nordisk Numismatisk Årsskrift* 1985-86 (11-32).
- Coupland, S. 2011. Raiders, traders, worshippers and settlers: the Continental perspective. I: Graham-Campbell, J. Sindbæk, S.M. Williams, G. *Silver Economies, Monetisation and Society in Scandinavia, AD 800-1100*. Aarhus: Aarhus University Press (113-131).
- Coupland, S. 2011. A Checklist of Carolingian Coin Hoards 751–987. *The Numismatic Chronicle* 171 (203-256).
- Coupland, S. 2020. A Second Supplement to the Checklist of Carolingian coin hoards, 751-987. *The Numismatic Chronicle* 180 (259–286).
- Dobat, A.S. 2016. Metal Detecting in Denmark: Advantages and Disadvantages of the Liberal Model. I: J Martens & M Ravn (red), *Pløyejord som Kontekst: Nye perspektiver for forskning, forvaltning og formidling - artikelsamling*. Oslo: Portal Forlag (51–68).
- Garipzanov, I. H. 2005. Carolingian Coins in Ninth-Century Scandinavia: A Norwegian Perspective. *Viking and Medieval Scandinavia* 1 (43–71).
- Garipzanov, I.H. 2008. Carolingian Coins in Early Viking Age Scandinavia (c.754-c.900): Chronological Distribution and Regional Patterns. *Nordisk Numismatisk Årsskrift* (65–92).
- Gullbekk, S.H. 2014. Vestfold: a monetary perspective on the Viking Age. I: *Early Medieval Monetary History: Studies in Memory of Mark Blackburn*. Farnham: Ashgate (333).
- Gullbekk, S.H. Sættem, A. Skogsfjord, A. Roland, H. 2019. Kildekritiske refleksjoner omkring metallsøking og myntfunn: Må mynthistorien skrives om? *VIKING, Norsk Arkeologisk Årbok, Vol: LXXXII*. (173–182)
- Gundersen, J., Rasmussen, J & Lie, R. 2016. Private Metal Detecting and Archaeology in Norway. *Open Archaeology*. 2. (160–170).
- Haywood, J. 1995. *The Penguin historical atlas of the Vikings*. London: Viking.
- Hjortén, A. 2022. Gränsöverskridande kontexter: Om en metodologi bortom nationella tolkningsramar. I: Bergwik, S. Holmberg, L. & Dirke, K. (red.) *Konsten att kontextualisera:*

Om historisk förståelse och meningsskapande. Stockholm: Stockholm University Press. (103-118).

Kastholm, O.T. 2009. Gårde fra yngre germansk jernalder og vikingetid ved Vestervang. *ROMU. Årsskrift fra Roskilde Museum 2008* (39-40).

Maric, T. 2019. *Metallsökare i Sverige – En outnyttjad resurs?*. Uppsala: Uppsala universitet.

Moesgaard, J.C. opubl.

Moesgaard, J. C., & Uldum, O. 2010. Havsmarken. I M. Andersen, & P. O. Nielsen (red.), *Danefæ: skatte fra den danske muld* (165-169). Köpenhamn: Gyldendal.

Moesgaard, J.C. 2015. Et fælles hav – Skagerrak og Kattegat i vikingetiden. I: Pedersen, A. & Sindbaek, S. M. (red.), *Et fælles hav? Skagerrak og Kattegat i vikingetiden: seminar på Nationalmuseet, København*. Köpenhamn: Nordlige Verdener, Nationalmuseet. (86-101).

Moesgaard, J.C. 2022. What do “known knowns” teach us about “known unknowns”? Reflections on our knowledge of early medieval/viking age coinage and currency. *Wiadomości Numizmatyczne* (85–102).

Moesgaard, J. C. 2023. Hvordan detektoren ændrede billedet, *Skalk* 2023:5. 4-8

Olesen, T.H & Bondesson, T. 2011. Møntfund fra Gl. Lejre. *Lethrica* (10–11).

Saravanan, R. 2021. *The Climate Demon: Past, Present, and Future of Climate Prediction*. Cambridge: Cambridge University Press (193–196).

Saravanan, R. 2021. *The Climate Demon: Past, Present, and Future of Climate Prediction*. Cambridge: Cambridge University Press (194).

Sawyer, P. 1971. *The Age of The Vikings*. London: Edward Arnold

Solberg, B. 2008 The Hoen Hoard. A Viking gold treasure of the ninth century. *Collegium Medievale* 21 (196-201).

von Heijne, C. 2004. *Särpräglat Vikingatida och tidigmedeltida myntfynd från Danmark, Skåne och Halland (CA 800-1130)*. Stockholm: Stockholms universitet (diss.).

von Heijne, C. 2006. En tidig dorestadefterprägling funnen i Räng Sand, Skåne. *Nordisk numismatisk unions medlemsblad nr 1* (10–13).

Watt, M. 1997. Overfladerecognoscering af jernalderbopladser. Nogle kildekritiska betragtninger over samarbejdet mellem arkæologer og detektoramatører. “*Gick Grendel att söka det höga huset...*” *Arkeologiska källor till aristokratiska miljöer i Skandinavien under yngre järnålder*. Red. J. Callmer & E. Rosengren. Hallands Läns museers Skriftserie No 9/ GOTARC C. Arkeologiska Skrifter No 17. Halmstad 1997.

Wimmer, H & Glick, N.S. 2003. Methodological Nationalism, the Social Sciences, and the Study of Migration: An Essay in Historical Epistemology. *The International Migration Review* 37, no. 3 (576–582).

Digitala resurser

lansstyrelsen.se hämtad 2024-12-15: <https://www.lansstyrelsen.se/jonkoping/om-oss/nyheter-och-press/nyheter---jonkoping/2024-11-27-lanets-storsta-silverskatt-fran-vikingatiden-inlamnad.html>

[facebook.com](https://www.facebook.com/groups/1459100957540670/) hämtad 2024-12-14:
<https://www.facebook.com/groups/1459100957540670/>

riksantikvaren.no hämtad 2024-12-15: <https://www.riksantikvaren.no/veileder/privat-bruk-av-metallsoker/>

Lagtexter

LBK 2006:1505. *Bekendtgørelse af museumsloven.*

Motion 2021/22:1329. *Metalldetektorer – se över den danska modellen.*

Motion 2021/22:681. *Förenkla regelverket för användandet av metallsökare.*

Motion 2024/25:84. *Förenkla regelverket för användandet av metallsökare*

SFS 2013:548. *Kulturmiljölag.*

Stockholms
universitet